

Een imago op luchtbanden. Het verhaal van Ichtegem.

Antoon Naert

Ichtegem als wielergemeente

Sinds jaar en dag profileert Ichtegem zich als de wielergemeente bij uitstek. Ichtegem is zowat het verhaal van een gemeente die haar wielernerfgoed lijkt aan te wenden voor het uittekenen van een heus toeristisch beleid...

Het wielerverleden van onze gemeente gaat terug tot het prille begin van de wielersport in Vlaanderen. Eén van de allereerste Vlaamse wielervedstrijden ging door in de straten van Eernegem, een deelgemeente van Ichtegem in 1870. De fiets was in die tijd nog maar een curiosum! De aankondiging spreekt van een “loopstrijd met trapwagens” en van “velossepeerden”. De winnaar van de dertien deelnemers, Poppe uit Zwevezele, ontving 20 frank. De allereerste wedstrijd in West-Vlaanderen was toen nog maar één jaar oud: Adinkerke-Veurne-Adinkerke vond plaats in 1869.

De ingezette traditie zou worden voortgezet. In de loop van de geschiedenis kende onze gemeente meer dan vijftig goede wielrenners; ongeveer de helft ervan heeft het statuut van beroepsrenner gehaald. Een prestatie die geen enkele Vlaamse gemeente ons na doet! Daarenboven rezen de koersen en de wielersclubs als paddestoelen uit de grond. Zij waren het die zorgden voor de doorstroming en het scheppen van een klimaat waarin zowel de sportieve als de cultureel-toeristische zijde van het gebeuren kon groeien en bloeien.

Heel vroeg kende de gemeente trouwens al grote namen. Renners zoals Jules Van Hevel uit Ichtegem lagen aan de basis van de mythe van de ‘Flandriens’. Op de weg was deze wereldkampioen een levende legende, op de piste samen met Eernegemnaar Odiel Van Hevel (geen familie!) onklopbaar. Ichtegem domineerde op onnavolgbare wijze het wielergebeuren van vóór de Eerste Wereldoorlog tot een stuk in de jaren twintig.

Tussen de oorlogen bleven de Ichtegemse renners verder successen boeken. In het spoor van Jules Van Hevel kwamen jonge leeuwen op die hun idool wilden evenaren. Nooit heeft de geest van Van Hevel de gemeente verlaten. Namen als Richard Depoorter, Georges Joseph, Michel Lingy, Odiel Van Hevel, Carolus Hentjens staan geboekstaafd in de annalen van de wielergeschiedenis.

Direct na de Tweede Wereldoorlog kwam Ichtegem weer in het nieuws, zij het met een heel wat droeviger gebeurtenis. Tijdens de Ronde van Zwitserland kwam de veelbelovende beroepsrenner Richard Depoorter uit Ichtegem om het leven door een ongeval. Gevallen in de Süstenpastunnel, nu door de gemeente Wassen omgedoopt tot 'Richard Depoortertunnel', werd de onfortuinlijke renner door één van de volgwagens overreden. Hij stierf ter plaatse. Jarenlang bleef het verhaal de geesten van de Vlamingen beroeren: ongeluk of aanslag?

De Ichtegemse beroepsrennerstraditie bleef voortbestaan na de tweede wereldbrand. Een nieuwe generatie stond op en legde de basis. Renners als Willy Maes, Omer en Herman Decan, Etienne en Jan Mattheus, maar ook Wallyn, Plovy, Van Bossel, Pascal, Proot en Monteyne zorgden ervoor dat de naam van Ichtegem als wielergemeente hoog in het vaandel werd gedragen.

Ook in de tegenwoordige tijd kan Ichtegem bogen op een wielersporttraditie die mag worden gezien. Tijdens de voorbije jaren waren er verschillende beroepsrenners op de gemeente: F. Vereecke, K. Vereecke, J. Vandewalle, P. Peys, W. Vansenant, S. Vermaut, K. Deschuyter. Daarnaast zijn er jaarlijks één à twee profwedstrijden, tien wedstrijden voor beloften en elite zonder contract, twee juniorenkoersen, één nieuwelingenwedstrijd, één cyclocross alle categorieën en vier veldtoeritten voor alleterreinfietsen. Het hoogtepunt van het Ichtegemse wielersportseizoen is wel de hoogdag van de Omloop van de Vlaamse Ardennen, in 2004 toe aan de 60ste editie. Op deze dag gaan tevens de Grote Prijs Richard Depoorter (58ste editie), de Omloop van de Westhoek (41ste editie) en de Omloop der Jeugd (41ste editie) door. Niet alleen de competitie viert echter hoogtij in onze gemeente, ook het recreatieve sportgebeuren spitst zich toe op de fiets. Vier wielertoeristenclubs houden de liefde voor de koersfiets warm. 'Ichtegem Sportief' is hierbij één van de grootste clubs in Vlaanderen met meer dan tweehonderd fietsende leden.

De start: Project 98 - Herdenking Richard Depoorter

Vijftig jaar na het smartelijke ongeval van Richard Depoorter groeide in kringen van 'Ichtegem Sportief' de idee om deze verjaardag niet onopgemerkt voorbij te laten gaan. Het jaar 1998 kwam dan ook volledig in het kader van de Ichtegemse wielergeschiedenis in het algemeen en van Richard in het bijzonder te staan. Ook de gemeente Ichtegem zag de mogelijkheden van een dergelijk initiatief in en kwam met substantiële steun over de brug.

Heel wat initiatieven werden dat jaar genomen en hiermee werd voor het eerst ook de cultureel-toeristische dimensie van het rijke wielers-

verleden duidelijk. Als evenementen gingen door:

- een tentoonstelling over het rijke wielerverleden van de gemeente
- een uitverkochte sportavond met grote namen uit de Vlaamse koersgeschiedenis
- de uitgave van een boek over Richard Depoorter (meer dan 800 verkochte exemplaren!)
- een speciale afstempeling rond de figuur van Richard Depoorter
- een huldemis met uitgave van een gedachtenis aan de verongelukte renner
- een speciale hulde aan het graf van Richard Depoorter
- een verbroedersinitiatief met de gemeente Wassen (Zwitserland), culminerend in een reis naar de plaats van het ongeval en een VIP-behandeling in de Ronde van Zwitserland
- een groot na-Tour-criterium met tal van grote namen
- een zangavond met marktlieiders over de Vlaamse renners uit het verleden (Groep Erik Wille en Roger Hessel)

Voor het eerst werd ook duidelijk dat dit verleden nog steeds nazindert bij de bevolking en dat initiatieven in dit kader duidelijk kunnen rekenen op een grote goodwill en belangstelling. Dit gaf een aanwijzing voor de toekomst.

Project 98 kreeg dan ook een bestendig karakter mee en men ging verder nadenken over de cultureel-toeristische implicaties en mogelijkheden van het Ichtegemse wielerverleden. Het daaropvolgende jaar werd, afgezien van een nieuwe reis naar Wassen, dan ook voornamelijk gebruikt voor het inhoudelijke werk.

2000: Verbroedering Wassen - Ichtegem

Na een jaar van teruggetrokkenheid stond Project 98 in 2000 weer paraat. Mede dankzij een impuls vanuit de Dienst Cultuur en Toerisme van de gemeente Ichtegem werd de vereniging opgenomen in een werkgroep die zich tot taak heeft gesteld het jaar 2000 in het teken te stellen van de wielergeschiedenis van de gemeente. Deze keer beperkte men zich echter niet tot één centrale figuur, maar werd het totale kader verder ingevuld. De op het getouw staande initiatieven voor 2000 spitsten zich toe op de volgende onderwerpen:

- De verbroedering met Wassen verder uitbouwen. Na twee bezoeken van Ichtegem aan Wassen, kwamen de Wassenaars nu naar onze gemeente. Ter gelegenheid van dit bezoek werd een groot volksfeest op het getouw gezet. Dit vond plaats op zaterdag 24 juni.
- De uitgave van een CD met Vlaamse volksmuziek, gewijd aan de helden van de wielersport, door Groep Erik Wille, featuring Roger Hessel, in een co-productie Project 98 - Erwin Libbrecht. Radio 2

- besteedde hieraan bijzondere aandacht. De plaat lijkt bijzonder goed te worden onthaald zowel bij folkiefhebbers als bij wielersfanen. De presentatie vond eveneens plaats op 24 juni.
- De plaatsing van een monumentaal kunstwerk op de Markt van Ichtegem. Het kunstwerk mocht door zijn vormgeving geen individualisering laten doorschemeren. Uit de uitgeschreven wedstrijd kwam de Diksmuidse kunstenaar Patrick Steen als overwinnaar naar voren met het beeld 'Ode aan de Vlaamse Leeuwen'. De naam 'Vlaamse Leeuwen' verwijst hierbij naar de oorspronkelijke benaming die de Vlaamse renners in de pers meekregen voor ze werden omgedoopt tot 'Flandriens'. Tot ons groot genoegen zien wij dat de naam terug opgang maakt sinds de recente overwinningen van Johan Museeuw (een buurman van de gemeente!). De onthulling van dit beeld vond plaats op 24 juni.
 - De ontwikkeling van een aantal streekeigen producten die verwijzen naar dit wielerverleden. Zo komt er vanaf 2000 een Vlaamse Leeuwenbier, een Vlaamse Leeuwenpastei en een Vlaamse Leeuwentaart.
 - Een uitgebreide etalagewedstrijd waarbij de hele dorpskern van Ichtegem de sfeer van het wielerverleden moet uitstralen werd tegelijkertijd uitgeschreven.

2001: ATF-route Richard Depoorter en tentoonstelling

IJzertoren

Tijdens de eerste helft van het jaar konden we ons alweer verheugen op enkele hoogtepunten, zowel op het sportieve als op het recreatieve fietsvlak.

Op sportief gebied was er de doortocht en bevoorrading van de renners van de Ronde van Frankrijk door deelgemeente Ichtegem. Vele honderden toeschouwers zakten af naar Ichtegem Berg om er hun helden te zien. Of zoals iemand het in vloeiend West-Vlaams uitdrukte: *"Hodverdomme, ze peinz'n zieder ier zeker dat ier Alpe d' Huez is, 't ziet ier zwort van 't volk!"*

Op recreatief vlak werd de Richard Depoorter alle-terrein-fietsroute ingereden. Deze route, onderdeel van de 'Vlaamse Leeuwenroutes', waarin op dit ogenblik Torhout en Ichtegem participeren, maar waarvoor ook nog een derde partner wordt gezocht, doorkruist het grondgebied van Ichtegem op sportieve wijze, terwijl de andere fietsroutes meer aandacht hebben voor het familiale karakter. Begin en eindpunt van de ATF-route situeert zich aan het woonhuis van Richard Depoorter (recht tegenover restaurant *De Kerselaar*).

Op toeristisch vlak kreeg Project 98 eindelijk de mogelijkheid om uit te pakken met een tentoonstelling van langere duur. Vanuit het

IJzerbedevaartcomité werd de vraag gesteld om via een tentoonstelling de impact van het wielerverleden op de Vlaamse volkscultuur van de laatste eeuw aan te geven.

In een eerste fase - de tentoonstelling diende er te staan tegen de IJzerbedevaart - werden een vijftigtal panelen aan de wanden van de gelijkvloerse verdieping aangebracht. Deze geven een beeld van het rijke wielerverleden van West-Vlaanderen en de plaats van de gemeente Ichtegem als wielergemeente hierin.

2003: Groei naar sportieve hoogtepunten met de Driedaagse van West-Vlaanderen

Wij stellen eerst even de Guldensporen Tweedaagse voor. Deze internationale wedstrijd is ontstaan uit de Omloop van de Vlaamse Ardennen en geëvolueerd naar een tweedaagse, die in 2002 voor de vierde keer plaatsvond. Tijdens die evolutie steeg de quotering van de wedstrijd tussen 1988 en 2002 van een 1.3- naar een 2.3-categorie. Tijdens die twee dagen stonden drie ritten op het programma: een proloog Kortrijk-Kortrijk en een rit Kortrijk-Handzame (160 km) op zaterdag; een rit Ichtegem-Ichtegem (187 km) op zondag. De verschillende ritten werden voorafgegaan door wedstrijden voor nieuwelingen, junioren, beloften en eliterenners zonder contract.

Vanaf 2002 kwam het geheel nog eens in een stroomversnelling terecht. De Guldensporen Tweedaagse werd de Driedaagse van West-Vlaanderen, met een proloog Bellegem-Bellegem, een eerste etappe Handzame-Handzame en een slotetappe Ichtegem-Ichtegem. De organisatie van het geheel is in handen van drie partners, namelijk KSV Bellegem, Comité Handzame Koerse en KVC Ichtegem, waarbij KVC Ichtegem het voortouw heeft genomen in de organisatie en de contacten.

2004: Clustervorming op toeristisch vlak

De gemeente Ichtegem had zich al een aantal jaren ingepast in een toeristisch samenwerkingsverband, de regiowerking het Brugse Ommeland. Daar waar in het verleden vooral aandacht werd besteed aan geografisch samenhangende gehelen, ging men in 2004 over op de vorming van meer thematisch gerichte clusters. Gezien de affiniteit van Ichtegem met het rijke wielerverleden, belandden wij in de cluster 'Flandriens', samen met Torhout (Karel Van Wijnendale en velodroom), met Lichtervelde (Ritten van Lerberghe en Dorp van de Ronde 2004) en Gistel (Sylveer Maes en Johan Museeuw). De steun van de toeristische regio zette Ichtegem er toe aan om te kandideren voor de titel Dorp van de Ronde 2006.

Gelinkt aan deze positionering is tevens de grote aandacht voor de fietsrecreatie, die in dit jaar aan de basis lag van het opmaken en herwerken van een fietsroutenetwerk op de gemeente. Dit wordt vanaf 2005 als toeristisch totaalpakket aangeboden aan de recreant, via een distributienetwerk van cafés en tearooms op de gemeente.

De toekomst: Dorp van de Ronde 2006?

Momenteel vindt er een mobilisatie van de gehele bevolking plaats. Het gemeentebestuur wenst nog maar eens de neuzen op één lijn te krijgen voor een groot project 'Dorp van de Ronde 2006'. Het gehele verenigingsleven wordt hierbij betrokken en de periode tussen de Driedaagse en de Ronde (ruwweg de maand maart 2006) dient een heel scala van activiteiten over koers en coureurs aan te bieden. Ondertussen wordt de band met Wassen (Zwitserland) opnieuw aangehaald. Deze was enigszins verwaterd na de verhuis en het overlijden van enkele Zwitserse protagonisten. Het lijkt er steeds sterker op dat jaar na jaar het imago van Ichtegem als wielergemeente sterker naar voren komt. Ook in de toekomst zal dit verder worden uitgebouwd. Ichtegem is een middelgrote gemeente, met ongeveer 13500 inwoners en met weinig spraakmakende toeristische troeven, en in deze optiek waarschijnlijk vergelijkbaar met de meeste Vlaamse gemeenten. Toch blijkt het niet onmogelijk om met de middelen die voorhanden zijn, een eigen imago op te bouwen en naar de buitenwereld te communiceren. Vormen van immateriële cultuur en erfgoed, als een wielerverleden, zorgen voor een voldoende voedingsbodem om tot een vruchtbaar cultureel en toeristisch beleid te komen.